

STORTINGET

Representantforslag 28 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum, Per Olaf Lundteigen, Sandra Borch og Geir Adelsten Iversen

Dokument 8:28 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum, Per Olaf Lundteigen, Sandra Borch og Geir Adelsten Iversen om å forberede offentlig drift av luftambulanselytjenesten slik at den blir en integrert del av helseforetakenes øvrige ambulansetjeneste og akuttmedisinske beredskap

Til Stortinget

Bakgrunn

Luftambulansen er en viktig del av den helhetlige akuttmedisinske kjeden. Helseforetakenes formål er å yte gode og likeverdige spesialisthelsetjenester til alle som trenger det, når de trenger det, uavhengig av alder, kjønn, bosted, økonomi og etnisk bakgrunn, samt å legge til rette for forskning og undervisning. Den nasjonale luftambulansetjenesten ble etablert i 1988, og den operative delen har siden da blitt anskaffet gjennom offentlig anbudskonkurranse. De fire regionale helseforetakene eier luftambulansetjenesten gjennom Luftambulansetjenesten HF (LAT HF), som står for anbudskonkurransen.

I NOU 2015:17 Først og fremst. Et helhetlig system for håndtering av akutte sykdommer og skader utenfor sykehus framgår det at det er fare for at operatørbytte i luftambulansetjenesten ved inngåelse av nye kontrakter bryter god samhandling som er opparbeidet mellom operatør og helseforetak gjennom mange år. Det framgår videre at luftambulansetjenesten er risikoutsatt, og at samhandling er en forutsetning for sikker gjennomføring av oppdragene. Utredningen peker også på at det

er viktig å sikre god offentlig kontroll over kritiske samfunnsfunksjoner, også for å minimalisere økonomisk og operativ risiko.

LAT HF, i samarbeid med Sykehusinnkjøp HF, la i 2017 fram en innstilling til tildeling av kontrakt for ambulanselytjenester 2019–2025. Den 9. juni 2017 godkjente de administrerende direktørene i de regionale helseforetakene kontrakten. Babcock Scandinavian Air Ambulance (BSSA) vant anbudskonkurransen. Selskapet overtok kontrakten etter Lufttransport FW AS. Selve anbudsprosessen er sterkt kritisert, blant annet for å ikke kreve virksomhetsoverdragelse for personell, ikke legge til rette for en reell konkurranse og at det ikke var blitt gjennomført en sårbarhets- og risikoanalyse. Dessuten ble Helse Nords styreleder kritisert for inhabilitet, og hun trakk seg senere fra vervet.

Babcocks tilbud ble vurdert som tilfredsstillende på kvalitet, på tross av at de ikke kunne vise til tidligere erfaring og drift. De vant anbudet uten at de på det tidspunktet hadde en etablert organisasjon, og manglet både piloter, teknisk personell og fly. Babcocks vinnende tilbud ble vurdert som det fjerde beste tilbudet på kvalitet, blant annet for beredskap. Det skyldtes primært at tilbudt beredskap ville bli levert med færre piloter og færre reservefly enn konkurrerende tilbud. Tilbudet lå 47 mill. kroner under det som Lufttransport FW AS tilbød per år. Sentralt sto de ansattes lønns-, arbeids- og pensjonsbetingelser. Administrerende direktør i LAT HF, Øyvind Juell, uttalte i Altaposten 9. februar 2018:

«Anbudskonkurranser bidrar til nytenkning på mange områder, også innen lønns- og arbeidsvilkår for ansatte (...).»

Utover våren 2018 oppsto det problemer i beredskapssituasjonen i luftambulanselytjenesten som følge

av at det ikke skulle være virksomhetsoverdragelse av personell. På grunn av manglende beredskap holdt helseminister Høie den 15. mai 2018 en redegjørelse i Stortinget om ambulansesytesituasjonen i nord. I forbindelse med behandling av redegjørelsen og Dokument 8:224 S (2017–2018), jf. Innst. 362 S (2017–2018), gjorde Stortinget den 7. juni 2018 blant annet følgende to vedtak:

«Stortinget ber regjeringen sikre luftambulansetjenesten over hele landet, med nødvendige tiltak på kort og lang sikt for å skape stabilitet og forutsigbarhet i tjenesten.

Stortinget ber regjeringen utrede offentlig/ideell drift av luftambulansetjenesten, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Først den 6. september 2019 satte regjeringen ned en uavhengig ekspertgruppe som fikk i mandat å utrede framtidig drift av tjenesten. Ekspertgruppen skal vurdere dagens modell, herunder forbedringsmuligheter av denne, modell for offentlig drift og modell med drift av ideelle aktører. Andre modeller kan også vurderes. I mandatet for ekspertgruppen står det at de skal beskrive fordeler, ulemper og risiko ved de ulike modellene. Ekspertgruppen skal levere en rapport innen utgangen av 2020.

1. juli 2019 tok Babcock over det operative ansvaret for luftambulansetjenesten. Siden den gang har det vært stadige og store problemer med utmeldinger av fly på grunn av utilstrekkelig bemanning og/eller teknisk svikt. Selskapet har ikke klart å levere beredskap etter kontrakt. I kontrakten står det at tilgjengeligheten skal være på 98,4 prosent. Det har selskapet ikke klart å innfri i noen av månedene. Kompenserende tiltak har måttet blitt satt inn, blant annet fra Forsvaret. Kostnadene for avbøtende tiltak er ukjente, og det er ikke avklart hvem som tar regningen. Forslagsstillerne er heller ikke kjent med at LAT HF har krevd Babcock for manglende kontraktoppfyllelse og det offentliges kostnader for avbøtende tiltak.

Både Finnmark Legeforening, Fylkeslegen i Troms og Finnmark og tillitsvalgte i Norsk Sykepleierforbund har reagert og sendt sine bekymringsmeldinger om beredskapssituasjonen og manglende avvikssystem. Ifølge tall fra Universitetssykehuset i Nord-Norge er det til nå registrert 286 uønskede hendelser siden Babcock overtok ansvaret for ambulansetjenesten 1. juli. For november var ambulansetjenesten i Kirkenes utmeldt 92 timer, Alta 1-flyet var utmeldt i 78 timer og Alta 2-flyet var utmeldt i 61 timer. Hvis ikke ekstratiltak hadde vært satt inn, blant annet fra Forsvaret, ville svikten i beredskapen vært større.

7. desember 2019 ble imidlertid krisen akutt ved at 5 av Babcock sine 10 nye propellfly måtte settes på bakken som følge av at motorene ved lavt turtall under landing «fusket». For de 5 andre propellflyene ble det satt strenge begrensninger for under hvilke værforhold de

kunne operere. På bakgrunn av dette satte Helse Nord krisestab den 9. desember 2019, og den 10. desember 2019 høynet Fylkeslegen beredskapsnivået i Troms og Finnmark.

Situasjonen i luftambulansetjenesten er nå meget alvorlig. Den viser at det å sette samfunnskritisk helseberedskap ut på anbud er ekstremt risikofylt. I helse- og omsorgskomiteens innstilling om et representantforslag om luftambulansetjenesten i 2018, Dokument 8:224 S (2017–2018), skrev Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre følgende merknad, jf. Innst. 362 S (2017–2018):

«Konkurransen er et virkemiddel for å få tjenester av god kvalitet til best mulig pris. En konkurranse kan bringe frem innovative løsninger i møtet mellom privates bransjeinnsikt og det offentlige behov. Dette gjelder også ved kjøp av luftambulansetjenester. Et godt innkjøp kan gi bedre luftambulansetjenester og frigjøre ressurser til bruk i andre deler av spesialisthelsetjenesten, blant annet i Helse Nord».

Det viser tydelig regjeringspartienes vurderinger i denne saken. Regjeringspartienes teorier om at konkurranseutsetting skal frigjøre ressurser og gi bedre luftambulansetjenester, har vist seg å ikke stemme. Det er det motsatte som har skjedd.

Forslagsstillerne mener derfor at erfaringene med operatørbyttet i luftambulansetjenesten må føre til at storting og regjering skifter kurs og går vekk fra anbuds- og konkurranseutsetting av luftambulansetjenesten.

Forslagsstillerne viser til at ekspertgruppen som skal utrede framtidig drift av ambulansetjenesten, har et åpent mandat. Den skal vurdere å fortsette dagens ordning, med eventuelle forbedringer, i tillegg skal en modell med offentlig drift og en modell med ideell drift vurderes. Det ligger ikke i mandatet å utrede og forberede offentlig drift av luftambulansetjenesten, men kun å vurdere ulike modeller opp mot hverandre.

Forslagsstillerne mener at det er nødvendig å bruke offentlige penger og arbeidskraft på å vurdere om konkurranseutsetting og anbud av luftambulansetjenesten skal videreføres. Dagens beredskapskrise gir oss svaret på det, at risikoen er for høy. Babcock har vist over lengre tid at de ikke er i stand til å overholde forpliktelsene i henhold til kontrakten. Nå trengs stabilitet og forutsigbarhet i luftambulansetjenesten.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen snarest mulig forberede offentlig drift av luftambulansetjenesten, slik at den blir en integrert del av helseforetakenes øvrige

ambulansetjenester og akuttmedisinske beredskap, og komme tilbake til Stortinget med dette som egen sak.

2. Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge frem en oversikt over de økonomiske, beredskapsmes-

sige og helsemessige konsekvensene og avvikene som følge av anbudsprosessen i luftambulanseflytjenesten og operatørbyttet i 2019.

12. desember 2019

Kjersti Toppe

Trygve Slagsvold Vedum

Per Olaf Lundteigen

Sandra Borch

Geir Adelsten Iversen

